

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВОКАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
МАЙБУТНІХ СПІВАКІВ НА ОСНОВІ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДХОДУMETHODOLOGICAL PRINCIPLES OF VOCAL-PERFORMING COMPETENCE
OF FUTURE SINGERS BASED ON AN INNOVATIVE APPROACH

Глобалізація та інформатизація сучасного суспільства зумовила новий підхід до професійної підготовки фахівців, зокрема в галузі вокального мистецтва. Вимоги часу окреслили нові вимоги до організації навчального процесу, наповнюється новими формами і методами навчання. Впроваджується модернізація мистецької освіти, що гарантує підвищення рівня творчих здібностей студентів їх професійної компетентності та освіченості.

У статті висвітлено процес впровадження інноваційних технологій у педагогічну практику вищих мистецьких навчальних закладів. Означені особливості формування вокально-виконавських знань, умінь та навичок у процесі самовдосконалення майбутнього співака-виконавця. порушено питання технології навчання, інтеграції дисциплін вокального циклу. Тому виникає необхідність в організації такої системи підготовки студентів вокального спрямування, яка б забезпечувала цілеспрямований процес професійного розвитку. Одним із основних завдань розвитку вокально-педагогічної освіти є активне впровадження у навчання інноваційних технологій в умовах сучасного навчально-пізнавального процесу. Впровадження інтеграційних процесів у навчальну діяльність передбачає формування у студентів цілісної системи знань з музичного мистецтва, забезпечення фундаментальності отриманих знань.

Метою статті є прагнення довести, що при створенні умов розвитку професійного потенціалу молодого співака особливу увагу у змісті методичних впливів необхідно надавати розвитку самоорганізації і самоосвіти з використанням нових інноваційних технологій. Новітні технології, як нові інтелектуальні засоби, впливають на подальший розвиток мистецької освіти. «Інформаційно-комп'ютерні технології – це досить потужні механізми які мають багато можливостей. Але вони не замінять викладача а можуть бути тільки інструментом у руках викладача» [4, с. 257]. Впровадження інноваційних технологій в навчальний процес необхідно поєднувати з традиційними методами навчання, функція викладача вокалу залишається ключовою ланкою педагогічного процесу.

Ключові слова: інноваційні технології, інтеграція, інтерактивні методи, самоорганізація, самовдосконалення.

Globalization and informatization of modern society have led to a new approach to professional training of specialists, in particular in the field of vocal art. The requirements of the time have outlined new requirements for the organization of the educational process, filled with new forms and methods of teaching. Modernization of art education is being implemented, which guarantees an increase in the level of creative abilities of students, their professional competence and education.

The article highlights the process of introducing innovative technologies into the pedagogical practice of higher art educational institutions. The features of the formation of vocal performing knowledge, skills and abilities in the process of self-improvement of the future singer-performer are identified. The issue of teaching technology, integration of disciplines of the vocal cycle is raised. Therefore, there is a need to organize such a system of training of students of vocal direction, which would ensure a purposeful process of professional development.

One of the main tasks of the development of vocal and pedagogical education is the active introduction of innovative technologies into teaching in the conditions of the modern educational and cognitive process. The introduction of integration processes into educational activities involves the formation of a holistic system of knowledge in musical art among students, ensuring the fundamentality of the knowledge obtained.

The purpose of the article is to prove that when creating conditions for the development of the professional potential of a young singer, special attention in the content of methodological influences should be paid to the development of self-organization and self-education using new innovative technologies. The latest technologies, as new intellectual means, affect the further development of artistic education. «Information and computer technologies are quite powerful mechanisms that have many possibilities. But they will not replace the teacher, but can only be a tool in the hands of the teacher.» [4, p. 257] The introduction of innovative technologies into the educational process must be combined with traditional teaching methods, the function of the vocal teacher remains a key link in the pedagogical process.

Key words: innovative technologies, integration, interactive methods, self-organization, self-improvement.

УДК 37. 211.24
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/79.2.36>

Яковенко В.Г.,
ст. викладач кафедри академічного та естрадного вокалу
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Постановка проблеми. Однією з вимог сьогорні в реформуванні освітньої галузі України є пошук нових підходів до організації системи освіти та якості підготовки майбутніх фахівців мистецтва, завдяки чому система стане більш демократичною та результативною. Парадигма вищої освіти в Україні пов'язана з перебудовою освіти де пріоритетом розглядається розвиток особистості. Інтеграція української освіти до

європейського простору передбачає використання нових стратегій та технологій, спрямованих на підготовку конкурентоспроможних фахівців вокального мистецтва.

За таких обставин посилюються вимоги до викладача, який повинен творчо застосовувати набуті знання та вміння, мати відповідні професійні та особисті якості, постійно самовдосконалюватись у власній професійній діяльності.

Аналіз основних досліджень. Вченими – дослідниками інноваційна діяльність розглядається як процес підвищення професійної і загальної культури, максимальне розкриття професійного потенціалу. Важливою складовою сучасного освітнього процесу є інноваційна діяльність педагога, який запроваджує нові методи та прийоми на заняттях сольного співу. До розгляду цього питання звертається багато сучасних науковців: О. Бордюк, О. Олексюк, Л. Бондаренко, Ю. Мережко, К. Завалко, О. Шевченко та інші. Застосування студентами інформаційних технологій в процесі навчання посилює у них прагнення до самовдосконалення. Самовдосконалення спрямовується на розвиток власних сутнісних сил, самовираження майбутнього професіонала-вокаліста.

Формулювання мети та завдання статті.

Мета статті – визначити роль педагогічних завдань у формуванні вокально-виконавських знань, умінь і навичок, а також формування готовності майбутніх співаків до професійного саморозвитку, розкрити можливість застосування інноваційних технологій у процесі компетентнісної підготовки майбутніх професійних вокалістів.

Виклад основного матеріалу. В вищих мистецьких навчальних закладах на сучасному етапі іде інтенсивний розвиток педагогічної інноватики, що суттєво впливає на природу педагогічного процесу. Термін «новаторство» пов'язаний з виникненням нового напрямку в педагогіці, який зумовив поширення терміну «інновація». В педагогіці інновації розглядаються як пошук оригінальних нестандартних рішень.

Підвищення цифрової компетентності викладача важлива та актуальна тема. Педагог ХХІ століття має бути готовий до педагогічних інновацій і узагальнювати спільні якості це – цілеспрямованість, принциповість, технологічність, людиноцентричність.

«Головна проблема створення інноваційного простору мистецької освіти в класичному університеті полягає в тому, щоб віднайти відповідь на запитання якою має бути система підготовки фахівця для сучасного інноваційного суспільства, щоб наблизити результати навчання до потреб економічних і демократичних інститутів європейського типу [1, с. 5].

Кожен викладач бажає прищепити любов та інтерес до свого предмету, зробити його привабливим та сучасним шляхом з'єднання традиційних та сучасних освітніх технологій.

Педагог-вокаліст повинен враховувати, що сучасна модель освіти передбачає виконання інформаційно-освітніх функцій. Ця функція забезпечує пояснення інформації яка повинна бути пропущена через свідомість майбутнього спеціаліста, стати для нього чимось особистісним, викликати інтерес та бажання здобути знання і професійні вокальні навички.

Інформаційний компонент є одним із основних у освітній діяльності, а оперування інформацією є найважливішою методологією навчального процесу, виникає потреба у формуванні інформаційної культури як головної одиниці виміру освіченості людини.

На заняттях сольного співу викладач повинен уміти створювати творчу атмосферу, яка сприятиме формуванню продуктивного вокально-виконавського результату.

Інтенсивний розвиток сучасних інноваційних технологій вимагає необхідність удосконалювати професійну підготовку в інтегративній єдності виконавського та педагогічного компонентів. Необхідною умовою успішної реалізації інноваційної діяльності педагога є вміння приймати інноваційні рішення, йти на певний ризик, успішно вирішувати конфліктні ситуації, що виникають при реалізації нововведення, знімати інноваційні бар'єри [3, с. 76].

Використання інноваційних технологій під час навчання вокальному мистецтву дає можливість розгорнутися потенційним можливостям студентів. На сучасному етапі вища мистецька освіта переживає період якісного оновлення, що вимагає принципових змін у сфері професійного розвитку, переосмислення професійної підготовки студентів у вищих мистецьких навчальних закладах. Відповідно важливим є впровадження до музично-освітнього процесу інноваційних технологій, оскільки сучасні тенденції передбачають використання новітніх мультимедійних технологій. Технологія від грецького слова «Techne» – майстерність, мистецтво, вміння і «logos» – наука, закон, дослівно- наука про майстерність. При цьому залишається національна спрямованість сучасного вокально-музичного виховання, збереження традицій та духовних цінностей українського народу.

Особливе значення окреслені тенденції набувають на заняттях сольного співу в вищих навчальних закладах в процесі роботи над формуванням та розвитком у майбутніх співаків вокальної техніки. Процес донесення до слухача музичного образу, втілення виконавцем задуму композитора, насиченого певним художнім змістом, є можливим завдяки професійним вокально-технічним навичкам які повинні бути розвинені на високому рівні. Серед багатьох форм роботи над формуванням та подальшим удосконаленням професійних вокальних навичок та умінь, важливу роль відіграє практика запису на цифрових носіях свого виконання вокального твору, що виховує здатність аналізувати та оцінювати стан розвитку власного професійного потенціалу, поглиблюючи вокальне мислення і таким чином закріплюючи професійні навички.

Методичному аспекту роботи над розвитком академічного співацького голосу присвячено

багато науково-методичних розробок. Серед досліджень, що до вокальної підготовки студентів, розглянуто у працях провідних учених у галузі мистецької педагогіки (О. Олексюк, Г. Падалки, Ю. Юцевича, Ю. Мережко та ін.) Більшість робіт згаданих авторів висвітлюють проблеми розвитку вокальної техніки, музичної пам'яті, внутрішнього слуху, художньо-виконавського мислення.

Метою творчої діяльності студента є створення художнього образу твору засобами вокального мистецтва «Образ формується у процесі інтерпретації, яка охоплює такі стадії: проектування прообразу виконавського результату через аналіз музичного тексту, пошук адекватних засобів його відтворення, оволодіння необхідним технічним арсеналом виконання» [2, с. 18].

В процесі роботи над формуванням та розвитком співочого голосу, розвитком вокально-технічних навичок та професійного самовдосконалення використання інформаційних технологій дає змогу застосовувати індивідуально-орієнтований підхід до діяльності студентів, забезпечувати гнучкість навчання як можливість адаптуватись до соціальних вимог.

Навчально-методична робота вищих мистецьких закладах має будуватися таким чином:

- цілеспрямованість у формуванні вокально-виконавських умінь та навичок;
- доступність завдань та їх конструктивно-творчий характер;
- індивідуальний підхід з урахування голосових можливостей студента;
- варіативність музично-виконавських можливостей;
- активність позиції студента у вирішенні самостійних завдань;
- позитивна мотивація до професійного саморозвитку.

Для майбутньої роботи співака-виконавця студент повинен уміти застосовувати набуті вміння і знання в своїй професійній діяльності. Студент розвивається в умовах спільної праці з концертмейстером під керівництвом викладача а потім тільки в режимі самоуправління де саме інтерактивна діяльність створює умови для розвитку самореалізації співака, що ґрунтується на засадах співтворчості.

Тяжкі випробування для нашої країни, ковід-19, війна, зазначили чималих змін в діяльності освітнього процесу. В закладах вищої освіти впровадили дистанційну форму навчання, що вимагає запровадження нових форм та методів з використанням інноваційних технологій. Враховуючи те, що в наш складний час, за допомогою засобів дистанційної передачі інформації, заняття можуть проходити дистанційно. Завдяки «телекомунікації» (від грец. Tele-удалину, далеко, лат. Communicatio – спілкування) та пристроям:

комп'ютери та факси, відеокамери, супутники, роботи тощо, вищі навчальні заклади мають можливість застосовувати ІКТ в навчальних процесах.

Інноваційна технологія навчання знаходить своє практичне втілення саме в організації по самовдосконаленню, що дає можливість розкрити потенційні можливості молодих спеціалістів. Застосування інтерактивних форм навчання дає змогу моделювати заздалегідь педагогічні ситуації, видозмінювати завдання а також застосовувати їх для розв'язання художньо-творчих рішень, удосконалювати всі ланки учбового процесу і здійснювати багатосторонній вплив на потенційний розвиток студента як майбутнього професійного митця. Для успішної реалізації потенціалу кожного студента необхідно створити умови для формування інтересу. Взагалі інтерес у психолого-педагогічній літературі тісно пов'язаний із такими психологічними поняттями, як мотив, потреба, діяльність [5, с. 117].

Використання на заняттях сольного співу сучасних музично-інформаційних та комп'ютерних технологій, формує у студента прагнення до саморозвитку та самовдосконалення, здатність до самостійного пошуку необхідних знань з інформаційних джерел.

Прослуховуючи на цифрових носіях записи видатних співаків, студенти опрацьовують архівні матеріали творчого та педагогічного досвіду представників світової вокальної школи, що формує у студентів базові уявлення виконавської творчості, навчаються основам виконання вокальних творів у відповідних стилях та жанрах, визначають звукову специфіку вокальних творів, імпровізаційність.

Інтерактивні методи сприяють аналізу та оцінюванню інформації, вони спрямовані на активне залучення студентів до навчального процесу через взаємодію між собою з викладачем, концертмейстером а також із навчальним матеріалом. Ці методи допомагають утримувати інтерес до навчання, заохочують до самостійного мислення.

Педагог-вокаліст, через свою фахову особливість, постійно детально аналізує виконання вокальних творів студентом, використання ІКТ дає можливість значно полегшити цей процес

На індивідуальних заняттях з академічного вокалу у вищих навчальних закладах можна застосовувати низку інтерактивних методів, які сприятимуть активній взаємодії між викладачем і студентом, а також розвитку різних аспектів музичної майстерності. Ось декілька методів, що добре підходять для таких занять:

- студент і викладач разом шукають ідеї щодо художньої інтерпретації та емоційного наповнення вокального твору;
- після виконання студентом вокального твору відбувається обговорення, де викладач і студент

аналізують технічні аспекти, виразність та інші характеристики;

– студент готує концертну програму з кількох творів, опрацьовуючи з викладачем вокально-технічне та сценічне виконання;

– співаючи вокальні вправи студент може імпровізувати, що допомагає розвивати слух, гнучкість голосу та артистизм;

– студент пропонує свої ідеї щодо виконання творів а викладач підказує як ці ідеї можна втілити вокально;

– розбір виконання вокальних творів відомими співаками, спільне прослуховування записів вітчизняних та зарубіжних зірок-вокалістів із подальшим обговоренням їхніх технічних та художніх прийомів;

– студент виконує певну сценічну роль у виконанні оперної арії або камерного твору, відчувачи себе в образі персонажа.

Висновки. На заняттях сольного співу студентам постійно доводиться освоювати практичну складову професії: робота з вокальним матеріалом, засобами виразності, створювати вокальний сценічний образ, ансамблева взаємодія з концертмейстером.

Здатність застосовувати сучасні музично-інформаційні та комп'ютерні технології у діяльності вокаліста наближує ціннісні мотивації до

потреб обраної професії, посилює прагнення до самоосвіти, саморозвитку та самовдосконалення, що активізує пізнавальні здібності студента.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Олексюк О.М. Пролегомен про інноваційний простір мистецької освіти в класичному університет. Збірник наукових праць музично-освітологічний дискурс. Київ. 2014. С. 5–8.

2. Бондаренко Л.А. Професійний саморозвиток майбутнього вчителя музики: синергетичний підхід. Збірник наукових праць музично-освітологічний дискурс. Київ. 2014. С. 18–22.

3. Мережко Ю.В. Інноваційна діяльність як складова професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. Науковий журнал «Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі». 2016. № 1 Київ. С. 76–79.

4. Шевченко О. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій, як одна із задач сучасного освітньо-інформаційного навчального процесу. Науковий часопис №48 НПУ імені Драгоманова. 2014. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. С. 257–260.

5. Король А.М. Кутюгова Т.Ю. Використання інтерактивних засобів навчання студентів у формуванні пізнавального інтересу. Науковий часопис № 77 НПУ імені Драгоманова. 2020. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. С. 117–122.